

NÁVRAT

JERONYM HOLEČEK

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

ÚVODEM

Jeronym Holeček se narodil 17. dubna 1891 v Praze jako nejstarší potomek spisovatele a básníka Josefa Holečka (27. 2. 1853–6. 3. 1929), autora zejména desetidílné románové kroniky venkovského života *Naši* a prvního českého překladatele karelofinského eposu *Kalevala*. Po vystudování Státního čsl. reálného gymnázia v Praze 5 – Smíchov, Husova ul. 498/3 (nyní Drtinova), v roce 1909 absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a krátce učil na Karlínské obchodní akademii. Jeho další kariéru přerušila – tak jako mnoha jiným – první světová válka (1914–1918), kterou prožil jako srbský, francouzský a italský legionář takto: roku 1916 byl zajat v Rusku, připojil se ke skupině Jihoslovanů (doma byl též profesorem srbochorvatštiny) a s nimi byl transportován přes Archangelsk po moři na srbskou soluňskou frontu. Na jaře 1918 byli poslední čs. příslušníci ze srbského vojska převedeni k naší armádě do Francie. Když se začalo formovat naše vojsko v Itálii, mělo nedostatek důstojníků, a on byl mezi těmi, kteří tam byli posláni jako posila. Domů se vrátili před Vánocemi 1918 v italských uniformách (pláštěnka, klobouk s pérem).

V letech 1922–1923 prošel Válečnou školou – třídou maršála Foche v Praze. Demobilizoval až v roce 1925 v hodnosti majora generálního štábu čs. armády. Do té doby byl též dopisovatelem a později redaktorem *Národního osvobození* (tehdy deníku, od roku 1990 čtrnáctideníku), zprvu pobočky v Bratislavě a poté v Praze, a to převážně kulturní rubriky. V redakci pracoval i po změně *Národního osvobození* na týdeník *Naše zprávy* v době okupace, a to prakticky až do své smrti, kdy 11. ledna 1941 v nedožitých 50 letech podlehl zákeřné chorobě.

Obdivuhodná byla jeho znalost devíti cizích jazyků, včetně jím milované latiny a řečtiny. Napsal nespočet článků, povídek, esejí a literárních kritik. V Knihovně Svazu národního osvobození vydal brožuru *Antika – brannost – legie* (Praha, Pokrok 1937) s podtitulem „Několik studií a poznámek“ (= k uzákonění branné výchovy). Druhé, upravené vydání

této knihy pod názvem *O nový typ československého vojáka* s podtitulem „Úvahy o brannosti“ a s předmluvou Dr. Radima N. Foustky vyšlo o 10 let později (Praha, Dělnické nakladatelství 1947). Pod pseudonymem Václav Polanský napsal výstižnou biografii o osobnosti svého otce s názvem *O Josefu Holečkovi* (Praha, Pokrok 1940).

Hlavní životní dílo Jeronyma Holečka *Návrat* vycházelo nejdříve jako románová příloha *Národního osvobození* a *Našich zpráv*. Knižně vyšel pouze 1. díl jako 23. svazek Knihovny poutavé četby (Brno, Moravský legionář 1933), ve kterém autor beletristicky popisuje náladu, vztahy a názory vojáků a velitelů, které konec první světové války v roce 1918 zastihl v Itálii, a jejich odchod do Československa. V dalších dvou dosud nevydaných dílech se líčí „Bitka u Miškovce“ a „Obrazy z bojů o Slovensko“ roku 1919. Jde o „Kus legionářské epopie“, jak zní podtitul knihy, která svou autentičností je i přínosem obecné, a zvláště vojenské historie.

Kompletní rukopis byl připraven do tisku a v roce 1946 dán k vydání v nakladatelství Čin v Praze 1 – Nové Město, Hybernská ul., s předmluvou spisovatele a novináře Karla Nového. Kniha měla vyjít po roce 1948. Za totalitního režimu byly ale spisy Jeronyma Holečka výslovně uvedeny v seznamu zakázané literatury („libri prohibiti“) a nesměly být vydávány.

Roku 1951 jsem proto požádal nakladatelství Čin o vrácení rukopisu. Bylo mně sděleno, že všechny rukopisy musely být odevzdány nakladatelství Mír v Praze 1 – Nové Město, Národní třída, které je deponovalo v přízemním krámu v Praze 11 – Žižkov, Kalininova ul. 571/5 (nyní Seifertova). Odtud se mně podařilo rukopis vyzvednout (chyběla však předmluva K. Nového) a až do tohoto vydání k tisku jsem ho měl u sebe.

Po roce 1989 jsem cítil synovskou povinnost trilogii vydat. Pokoušel jsem se o to stále, avšak příznivá doba nastala teprve nyní, v době oslav 100. výročí první světové války a 100. výročí bojů o Slovensko. Román jsem nabízel několika nakladatelstvím, která však bohužel převzetí odmítla především z důvodů složitých redakčních úprav. Románu *Návrat* se ujal teprve Bc. Karel Štusák, který rukopis redakčně zpracoval a upravil a kterému tímto upřímně děkuji. Poděkování patří též mému synovci Ing. Janu Kloidovi, který připravil elektronickou verzi. Po mé několikaleté spolupráci s nimi jsem roku 2017 nabídnul román Československé obci legionářské v Praze, která se rozhodla ho vydat.

Další můj velký dík patří proto i ČsOL, zvláště pak jejímu tajemníku Jiřímu Filipovi a koordinátoru publikačních činností Mgr. Michalu Rako-
vi, Ph.D., jakož i vůbec všem, kteří se podíleli na vydání románu. Trilogie
vychází sice v nezbytně upravené, zkrácené a zmodernizované formě,
avšak se zachováním kontextu autora; nově je doplněna vysvětlivkami,
a fotografiemi. Původní titulní obálka je převzata z 1. dílu z roku 1933
a navrhl ji akademický malíř a také legionář Jaroslav Malý.

Román *Návrat* vychází k 128. výročí narození Jeronyma Holečka
a 78. výročí jeho smrti. Jeho tvorba se právem řadí mezi ostatní autory
legionářské literatury.

Jeronym Holeček je pochován v Praze 10 na Vinohradském hřbitově
v rodinném kolumbáriu, kterému vévodí busta jeho otce Josefa Holečka.

L. P. 2019

JUDr. Pavel Holeček
člen VHS Zpravodajská brigáda
válečný veterán (2. domácí odboj)

I. DÍL

Návrat

(Kus legionářské epopeje)

1. Příběh

V Itálii se stal mým rotným velitelem poručík Janko Garaja. K nejmladšímu pluku československého vojska dostali jsme se společně z Francie, kde jsme sloužili u 22. pluku československých střelců, ale každý u jiného praporu. Do Francie jsme přišli z Balkánu ze srbského vojska a na Balkán z Ruska. Znali jsme se od počátku října 1916 z Oděsy. Garaja vylízával se tehdy ze zranění, utrženého pod Kokardžou v Dobrudži, a já jsem se tehdy zrovna dostal do srbského dobrovolnického sboru. Že jsme pouť kolem Evropy na Balkán a odtud po půl roce po Středozemním moři přes Afriku, a konečně z Francie do Itálie nekonali sami, rozumí se samo sebou. Nebyli jsme žádní diplomaté. Podobných Čechoslováků, jakými jsme byli, usilujících o násilný a vítězný návrat domů, chodilo nás obvykle více pohromadě, tolik, aby to stálo za vojenský transport. Nikdy však jsme spolu nesloužili u stejného pododdílu. Až nyní v Itálii. Garaja byl představeným, já podřízeným. Na poručíka byl povýšen při odchodu z Francie do Itálie.

Garaja od chvíle, co jsme se octli v bezprostředním služebním poměru, začal se nejdříve důsledně držet pravidla služba je služba a družba je družba. Ve službě se na mne mračil, díval se, jako bychom se poprvé v životě viděli, a když se mu něco nezdálo, zapomínal, že v čs. vojsku jsme „bratře, ty...“ a spouštěl velitelsky „podporučíku, račte“. Úlohu představeného dovedl tu hrát velmi důsledně. Mimo službu hrávali jsme však spolu preference a klábosili jako rovný s rovným. Jen tu a tam vstupovalo do něj jeho stařešinství. Skočil-li jsem mu do řeči, obořil se takto: „Mlč, když starší hovoří!“ neřekl-li to důrazněji po polsku: „Stul pysk, cholero!“ Přirozenější české „jazyk za zuby!“ ho nenapadlo. Celkem vzato, rozuměli jsme si dobře. To „stul pysk“ měl od polských feldjagrů císaře

pána rakouského. Sloužil u nich jako já, ale nikdy jsme se nedomluvili, že by se byly naše cesty už v Rakousku zkřížily. Naše myslivecké prapory patřily dvěma různým brigádám.

Podobných chlapíků, jako jsme byli s Garajou, bylo v Itálii u trenta cinque regimento czechoslovaco více. Myslím s podobnou legionářskou kariérou. Bylo nás dost, že jsme stačili u pluku udávat tón. Dělali jsme si tam zkrátka, pomalu co jsme chtěli. Italové, ač z počátku nejen pluku, nýbrž i praporům velel Ital, dali nám sice do rukou svoje výcvikové příručky, ale my jsme si výcvik vedli hlavně podle toho, jak se to dělalo u čs. brigády ve Francii, nezapomínající ovšem na jadrnost, kterou jsme si přinášeli ze srbského vojska. Jména „dědečka“ Sallé a pedanta Prignota uvedl bych tu jen mimochodem.

Na italské předpisy dívali jsme se pomalu s opovržením. Byly předválečného data. Módu v tom, jak se vede válka, udával tehdy maršálek Foch a my jsme se přirozeně snažili držet módy poslední.

Když ve Folignu, sídle kádru československých vojsk v Itálii, jakž takž jsme dali dohromady prvý a druhý prapor našeho pluku, byli jsme přemístěni do severní Itálie, do okolí Barbarana, abychom se tu někde připojili k ostatním jednotkám našeho armádního sboru a společně pak podnikli něco nevídaného. Našemu pluku tehdy ovšem chyběl ještě třetí prapor a kulometné roty. Speciální pododdíly rovněž teprve byly v zárodcích, ale regiment se z toho všeho už vyklubával zřejmě den ode dne.

Ve Folignu opustili jsme kostel, dávno znesvěcený, v němž Garajova rota byla ubytována, a kamenné svaté, kteří z výstupků a výklenků s menážšálkem se zbytkem makaronů nebo rýže v sepyatých rukou jistěže orodovali za vítězství italských a československých zbraní. Rozloučili jsme se s krčmářkou Pepičkou, předobrou duší, která oplakala každý pochodový československý prapor, a za hlučných ovací obyvatelstva s „Lví silou“ a „Rudým praporem“ na rtech odmaširovali jsme jednoho krásného odpoledne na nádraží.

Zase jedna etapa byla za námi. Cestující vojáci, po vojensku řečeno transportovaní vojáci, méně než obyčejní cestující, se ohlížejí zpět po místech, která opouštějí. Druhého dne jsme byli už na stejné zeměpisné šířce s Benátkami, o Folignu už jsme ani nevěděli. Sossano, městečko nebo větší dědina, stalo se naší novou posádkou.

Že bychom byli zrovna planuli bojem, nechtěl bych tvrdit. Ty tam byly časy, kdy jsme chvátali, abychom se svou válečnou troškou snad nepřišli pozdě, jako tomu na příklad bylo roku 1916 při vyhlášení vojny Rumunskem. Byli jsme odevzdáni jaksi do vůle osudu a celkem počítali, že válka potrvá ještě přes zimu do jara, léta 1919. Počátečního odbojného nebo revolučního kvasu v našich vojácích také už nebylo. Nebylo jim už ničím nevídaným, neslýchaným, že jsou československými vojáky, neznali už onoho sebevědomého pocitu starších legionářů, kteří se kdysi domýšleli, že na svou pěst každý z nich zahajuje odboj. Mnoho z našich vojáků dostalo se do Itálie za poslední červnové ofenzívy a tu slyšeli, že v Itálii už je pomalu celý armádní sbor československý, v Rusku také – ne-li víc – ve Francii čs. brigáda – a tak, jaké pak fraky. Cizí jim byl též někdejší pocit nejistoty, že k čemu to všechno povede, nejistoty dráždící k odvaze a úpornosti.

Se sossanským obyvatelstvem vycházeli jsme ihned znamenitě. Italština je zvláštní jazyk a Italové lid povídavý. Jakmile se mezi nimi octneš, pokoušíš se si s nimi povykládat, aniž by ses předtím kdy italsky učil. Poprvé jsem to zkoušel, když s jihoslovenskými dobrovolci na podzim roku 1917 jsme projížděli celou Itálií od Nizzy až do Tarenta. Tentokrát jsem se do italštiny již předem trochu pustil. Když v Belfortě došel slech, že od francouzské legie něco nás bude přeloženo k italské, koupil jsem si italskou učebnici. Ale kolik se toho dá tak nahonem pochytit! Abych se domluvil, byl jsem tak drzý, že jsem si Petrarkův a Carduciho jazyk improvizoval podle francouzštiny a latiny.

V Sossanu jsem také spravoval důstojnickou jídelnu a v této funkci jsem s obyvatelstvem dost přicházel do styku. Jako s odborníkem a konkurentem seznámil jsem se záhy se sossanským hospodským. Po několika setkáních mne pozval, abych k němu přišel večer ne jako host do hospody, nýbrž jako dobrý známý, že budou ptáčci, znamenití ptáčci. Italové totiž v přírodě pobíjejí kdejaké živé stvoření, aby si na něm pochutnali, drobné ptactvo loví pomocí sokolů a ptáckové jsou jim zvláštní lahůdkou.

Hostinský se hodně naplahočil po stránkách, porostlých nižším i vyšším křovím v okolí Sossana, než ptáčky nalovil, že si na ně bylo možno i hosta pozvat.

„Dobrý večer, padrone. Nejdou pozdě?“

„Zrovna včas. Honem, honem dál. Pomůžete mi je péci. Já zatím namíchám ocet, olej na salát. To víte, tyhle dvě věci člověk nemůže těm ženským svěřit.“

Dal jsem se tedy do toho, obdivuje jednoduchost a důmyslnost zařízení, jež otáčelo rožni, na kterých byli ptáčkové nabodáni. Přihrabával a rozhrabával jsem řěřavé uhlí na otevřeném krbu, který zaujímal čtvrtinu kuchyně, a pleskal při tom, co mi slina na jazyk přinesla. Hostinský se mohl se vším uchvátat, ale přece mu to nějak nešlo od ruky, jak se Italům často stává.

Povídám svému hostiteli: „Až já vás pozvu, tak v mé kuchyni v starém panském domě si upečeme vola. Že tam za starých časů pékali celé voly? Tak velký je tam krb.“

Třeba však podotknout, že na otevřeném ohni už jsem tam nevařil, nýbrž na slušném sporáku, který stál uprostřed velikánské kuchyně.

Hostinský nato jal se vyprávět nějaké historie starého zámku. Po pravdě řečeno, všemu jsem mu nerozuměl, předstíral jsem však dokonalý zájem a dokazoval jej sem tam nějakým slůvkem.

Večery začínaly už záhy a pro samou chválu večere ani jsme nezpokořovali, že už je dosti pozdě. V šenku, kam bylo vidět skrz skleněné dveře, postávali už jen dva tři Čechoslováci. Už jsem se též zdvihal, ale hospodský mne ještě zdržoval, že je čas, dokud podomek a děvečky neuklidí. I řeč nám docházela a každý hřmot bylo slyšet zvlášť.

Tu z ulice do ztichlé hospody dolehly zmatené křiky. První, co nás napadlo, bylo, že se na ulici vojáci mezi sebou porvali, druhé, že se nepohodli s civily. Křik však se rozmáhal, že nemohlo jít ani o jedno, ani o druhé. Konečně dolehla zvenčí srozumitelná slova: „Pace! Mír! Příměří! Armistizio!“

Šli jsme se na to podívat, ale na ulici nebylo toho mnoho vidět. Nebylo možno rozpoznat, kdo to do noční tmy vyvolává „páče, páče“ a zda má všech pět pohromadě. Ze sousedních domů rovněž vyhlíželi, co se to děje, a tak otevřenými dveřmi a okny dostávalo se do ulice stále víc a více světla. Za chvíli celé Sossano bylo opět vzhůru.

Po osobě, která zvěst o příměří přinesla a rozhlašovala, nikdo se neptal a rovněž nikoho nenapadlo zapochybovati, zda je pravda, co se s takovým křikem roznášelo, nebo se tázat po podrobnostech. Čert ví, podle

čeho jsme všichni poznali, že tu nejde o blábolení pošetilého šaška, nýbrž o pravdu pravdoucí.

Radost Italů byla přenáramná. Hned se rozjásali, a od radosti zrovna třeštili. Nám Čechoslovákům se vnucovalo, že tak velikou událost třeba přijmout s trochou důstojného klidu. Třebas by se válka vždy spravedlivě kladla vedle hladu a moru, přece jest jen něčím jiným. Neukládá jen utrpení, nýbrž i aktivnost. Pro radost z průměří nelze zapomínat, jak to dopadá s vítězstvím.

Naše hospoda znovu se naplnila lidmi všeho druhu, Italové už jásali nad mírem. Čechoslováci byli tím více v rozpacích, neboť každý by se rád otázel, jak se to skončilo a jak to dopadá s nimi. V tom zmatku však nebylo ani možno nikoho se otázat, ani zjistit, kdo v městečku zprávu o průměří první obdržel, a dopídit se tak aspoň autentického znění.

Čím více rostlo italské rozradostnění, tím více zmocňovala se Čechoslováků vážnost. Italové radostí už jen zářili, naši se až kabonili.

Garaja se jen ušklíbl, když vešel do hospody: „Inu, přicházíme o chléb,“ a tvářil se uštěpačně. A hned zase vypadal, jako by se na něj sesouvala hora neštěstí. Domácí lidé si povšimli jeho výrazu a tázali se: „Co povídá, co povídá pan poručík?“ Bylo to směšné, jedno i druhé.

„No, že vojáci přicházejí o svůj chlebiček,“ opakoval Garaja.

Všichni jsme však čekali, že od Garaji, když se tak šklebil, uslyšíme nějaké cenné podrobnosti a ne takovouto mrzkou poznámku.

„Mír, mír je zase, pane poručíku,“ dal tomu výraz italský hostinský, nereaguje vůbec na jeho slova.

„Především, jakýpak mír. Jen o průměří s Rakouskem došla zpráva. Průměří není přece ještě mírem,“ namítal Janko Garaja.

„Tak co tedy je?“ vybuchl Ital. „Průměří nebo mír! Hlavní je, že je konec války.“

„A to zas ne. Průměří k válce má vždy blíže než mír. To je jen taková přestávka ve válce. Podívejte se, Němci dosud nekapitulovali, jen Austriáci. Tož z toho ještě nic nekouká.“

„Vy tedy myslíte, že Itálie ještě dále povede vojnu s Němci?“

„Ovšemže,“ pitvorně vážně přisvědčoval Garaja. Do duše Itala tím kápl kapičku hořké pochybnosti, ale nepřesvědčil jej.

Mezitím do hospody přišlo ještě několik Čechoslováků. U roty na sebe jen tak něco hodili. Nedalo jim, aby se nešli podívat, co se to vlastně děje.

„Je to pravda, pane podporučíku, že je mír?“ tázel se mne jeden střelec. Garaja otázku zaslechl, vložil se mezi nás a drsně pravil: To „pane“ jsi měl, bratře, nechat v zajateckém táboře, nebo ještě lépe v rakouských zákopech. U nás jsou jiné moresy.“

„Já jen myslil, bratře poručíku, že když je tu zas mír, že i tomu bratrství bude konec,“ bránil se bratr střelec.

Pozornost však na sebe upoutalo několik mladých důstojníků, které pouliční křik vylákal od karet z důstojnické jídelny a které sem přivedla osvětlená okna hospody. Jak vcházeli, zalehl do šenku též nový jásot: „Pace! Evviva la pace!“

Byl to už dokonalý zmatek. Po tak dlouhém válčení skutkem i hubou bylo těžko srovnat v mysli, že by se mír mezi lidi skutečně vracel, že děla umlkají, že už nebudeme po nocích chodit do zákopů, rýt se v zemi jako krtci, krčit se za skaliska, odstřelovat je, starat se o munici, že zanecháme toho potloukání se světem, na něž jsme přivykli, a že dokonce se vrátíme domů. Naše společné úsilí zde v malém, abychom dali dohromady ještě jeden pěší pluk, že by najednou bylo zbytečné? Že to patrně už nemá smyslu, leda pro parádu, vojenskou parádu, kterou někde doma světovou válku ukončíme. „Válčil by až do roztrhání těla,“ říkali vojáci o těch, v jejichž jednání, myšlení i řečech už vůbec vymizely stopy po civilním životě. Je to věrné vystižení vojácké a zvojáčtělé mysli, neboť o životě a smrti voják neuvažuje a je mu úplně jedno, nechá-li kde kejhák nebo nenechá.

V hospodě bylo jako o tancovačce, až na to, že ženské tu snad vůbec nebyly. Nikdo si nesesal. Vojáci a civilisté tvořili celek, třebaš různorodý, zaujatý jednou věcí. Hulilo se ovšem nezřízeně, z vlastního i cizího tabáku. Brzy elektrické lampy jen mdle a mátožně prosvítávaly oblakem dýmu. Vzduch stával se těžkým.

„Inu, jde se domů,“ zavýskl si z kouta náš voják.

To bylo heslo pro nás cizince. Přestali jsme pozorovat italskou radost z míru, přestáli jsme po tom výkřiku své zaražení a neurčitý, ale všem společný pocit, že tak velikou událost třeba spíše přijímat s důstojným klidem než s nezřízeným jásotem. Přestali jsme se nutit do uvažování a posuzování.

Škoda z nás krčmáři nevzešla. Že důstojníci šli později domů než vojáci, je ovšem taky pravda. Toho večera, aby se lišil od druhých, už se ani karty nehrály a řeči se vedly o tom, co bude, než o tom, co bylo. O půlnoci Strnad již klímal nad stolem a holobrádkové měli víc rozumu, aby se šlo spát, než staří mazáci.

Venku chlad ovanul všechny velmi příjemně. Holobrádkové šli napřed a o cosi se tiše přeli. Za nimi na dvacet kroků se Strnadem a Garajou šlo nás asi stejně tolik.

V tom Garaja si povšiml, že Sossano je dokonce osvětleno. Malinké žárovčky třepetaly se na vysokých sloupích v jasném chladu noci. Nikdy jsme je dosud neviděli.

„Bratře Strnade,“ povídá Garaja, „že ji nesestřelíš?“

„Což jsem něco pil? Tu je toho,“ a Strnad už z naganu prásk a žárovka se rozstříkla. „Teď vy druzí!“ odfoukl si furiantsky. A polupali jsme cestou kdejakou žárovku.

Ale spát jsme nešli. Zastavili jsme se ještě ve mlýně. Po pravdě řečeno, dostali jsme se tam omylem. Stál v řadě s ostatními domy. Skleněné dveře byly osvětleny, a kdo šli první, mysleli, že je to kavárnička.

Vpád do mlýna dopadl dobře. Chodili jsme tam potom denně za sestrami mlynářkami Lúciou a Máriou Cremonese.

Obsah

ÚVODEM	7

I. DÍL NÁVRAT (KUS LEGIONÁŘSKÉ EPOPEJE)

1. Příměří	13
2. Garaja větší vojančinu na hřebík	20
3. Přehlídka pluku	26
4. Sossanské mlynářky	32
5. Odchod ze Sossana	38
6. Na rozcestí	43
7. Různost v názorech	50
8. Dopis domů	65
9. Dodatky a doplňky	74
10. Setkání se členem Maffie	101
11. Pitka	118
12. Odjezd	147

II. DÍL BITKA U MIŠKOVCE ROKU 1919 (DOMÁCÍ KUS LEGIONÁŘSKÉ EPOPEJE)

1. V Žilině	157
2. Nové Garajovy mrzutosti	173
3. Rozhodující mezník	189
4. Garajovi sklapne	195
5. U nové roty	209
6. Těšínská epizoda	222
7. Slovenskem křížem krážem	232
8. Nezbytné shledání	247
9. Zbytečné zauzlení	265
10. Dídó našeho věku	271

11. Smrt odpovídající celému životu	320
12. Počátek operací	332
13. Třináct pelerín, písničky a otrávené mléko	342
14. Byl italský generál mezi rudými?	356
15. Nástup 23. května	364
16. Částečný úspěch je málo platný	371
17. Cestou do pole	383

III. DÍL ZÁRUBŮV ODDÍL

(OBRAZ Z BOJŮ O SLOVENSKO ROKU 1919)

1. Demarkační čára	393
2. Proč tolik našich neúspěchů?	395
3. Zažehnaný noční zmatek	405
4. Silnice v Szendrő	408
5. Malý, ale hloupý nezdar	412
6. Obchvatem za obchvácení	414
7. Několik hodin pod střechou	417
8. Přípravy na nový podnik	420
9. Colpo di mano	424
10. Z úspěchu neúspěch	428
11. Samé mrzutosti	429
12. Pod Krásnou Hôrkou	431
13. Opět útočíme	433
14. A zase v obraně	435
15. Opět s Garajou	440
16. Garajův příchod do Gemeru	445
17. Reorganizace 1. čs. dobrovolnického pluku	451
18. Likvidace pluku	456
19. Garajův tábor	460
Vysvětlivky	467
O autorech	468
Obrazová příloha	477

Jeronym Holeček
Návrat
Kus legionářské epopeje

Obálku navrhl Lukáš Tuma s využitím kresby Jaroslava Malého.

Fotografie: sbírka Pavla Holečka a ČsOL.

K vydání připravil Karel Šusták.

Redakce Václav Kotrman a Michal Rak.

Vydalo Nakladatelství Epoque s. r. o.,
Kaprova 12, 110 00 Praha 1,
ve spolupráci s Československou obcí legionářskou,
Sokolská 33, 120 00 Praha 2,
v roce 2019 jako svou 716. publikaci.

První souborné vydání, 496 stran.

Sazbu a litografii provedlo studio Prestig.

Vytiskl Akcent tiskárna Vimperk, s. r. o.

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Knihy Nakladatelství Epoque můžete zakoupit
u svého knihkupce nebo si je lze objednat:
písemně na adrese: Kaprova 12, 110 00 Praha 1 – Staré Město,
telefonicky na čísle: 224810 353,
e-mailem na adrese: objednavky@epocha.cz,
na internetové stránce: www.epocha.cz